

A mezei rendőrségtől a mezei őrszolgálatig

BACSÁRDI József - CHRISTIÁN László - SALLAI János¹

A magyar rendészeti jogtörténetben kiemelkedő jelentőséggel bír a mezei rendőrség, hiszen az első rendőrségi törvény a 1840. évi IX. törvénycikk volt a mezei rendőrségről. A későbbi, 1894. évi szabályozás értelmében² minden községnek kötelessége volt a határainak őrizet céljából esküt tett mezőőrt alkalmazni, illetve minden 100 holdnál több földtulajdonnal rendelkező egyén, valamint zárt, bekerített hely tulajdonosa tarthatott mezőőrt. A mezei rendőrségek meghatározó jellege, és a mezőőrök általános jelleggel történő alkalmazása óta nagy utat járt be a jogintézmény. A 20. században tapasztalt háttérbe szorulás után az elmúlt a rendszerváltás után kezdenek újraéledni a mezei őrszolgálatok. Jelen tanulmányban az önkormányzat rendészet ezidáig nem kutatott ágát a mezei őrszolgálatok (mezőőrségek) működését tekintjük át.

Kulcsszavak: önkormányzat, önkormányzati rendészet, mezei őrszolgálat, mezőőr

Kiindulási alapok

Az önkormányzati rendészetre vonatkozó jogszabályi környezet az utóbbi években alapjaiban változott meg – különös tekintettel az új önkormányzati, valamint az egyes rendészeti feladatokat ellátókra vonatkozó törvény hatálybalépésére – nagymértékben megnövekedtek az önkormányzatok lehetőségei a helyi rendészetben való aktívabb közreműködésre, azonban az új szabályozás további anomáliákat is generált.

A szakirodalom méltatlanul keveset – gyakorlatilag semmit sem – foglalkozik az önkormányzati rendészet vidéki ágával, a mezei őrszolgálatokkal, holott az önkormányzati rendészet vidéki pillére a mezei őrszolgálatok szervezete. Jól mutatja ezt a tényt az, hogy kormányzati források szerint hazánkban 2013-ban 390 önkormányzat mindösszesen

¹ BACSÁRDI József dr., PhD-hallgató, PPKE JÁK, Bábolnai Közös Önkormányzati Hivatal, aljegyző
József BACSÁRDI, PhD student, Joint Local Governmental Office of Bábolna, deputy town clerk
orcid.org/0000-0001-5375-3936, jozsef.bacsardi@gmail.com

CHRISTIÁN László dr., PhD, r. ezredes, tanszékvezető egyetemi docens, NKE RTK, Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék

László CHRISTIÁN PhD, police colonel, associate professor, NUPS Faculty of Law Enforcement, Department of Private Security and Local Governmental Law Enforcement

orcid.org/0000-0001-9809-4890, christian.laszlo@uni-nke.hu

SALLAI János prof., dr., r. ezredes, tanszékvezető egyetemi tanár, NKE RTK, Rendészettörténeti Tanszék

János SALLAI police colonel, professor, NUPS Faculty of Law Enforcement, Department of Law Enforcement Theory and Law Enforcement History

orcid.org/0000-0001-6674-1942, sallai.janos@uni-nke.hu

² 1894. évi XII. törvénycikk a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

671 mezőőrt alkalmazott,³ ami azt jelenti, hogy ebben az évben Magyarországon működő 3178 önkormányzat⁴ több mint 12%-a foglalkoztatott mezőőröket és ahogy azt az alábbiakban bemutatjuk, ez a szám dinamikus növekedésnek indult, ami a téma jelentőségét is érzékelteti. A növekedés üteme különösen figyelemre méltó annak tudatában, hogy a mezei őrszolgálatok működtetése önként vállalt és nem kötelezően ellátandó feladat. Jelen dolgozat arra vállalkozik az önkormányzati rendészet ezidáig elhanyagolt ága mezei őrszolgálatok történelmi előzményeit és működési sajátosságait feltárja.

A mezei rendőrség története

Magyarország történetében a kiegyezést (1867) megelőző időszakban az emberek döntően 80-90%-ban a mezőgazdaságban végzett munkájukkal szereztek meg a napi megélhetéshez szükséges javakat. Ez a kiegyezést követően nagyban változott, a vasút elterjedésével, az ipari fejlődéssel agrár-ipari ország lettünk, de a mezőgazdaság, az agrárium a mai napig meghatározó az ország életében, amelyet a történelmi adottságok mellett a földrajzi helyzetünk is mindig determinált.

Ezzel van összefüggésben, hogy a modern magyar rendészethez vezető út első állomásainak egyike, a mezei rendőrségről született első törvényi szintű, jogi szabályozás.⁵ (Bár helyi szinten, falu, hegyközség⁶ tekintetében születtek rendeletek, szabályok, azok országos viszonylatban nem terjedtek el.) Ebben döntő szerepet játszott Zsoldos Ignác⁷ akadémikus, jogtudós⁸ aki érdemben először foglalkozott a közigazgatással és rendészettel.⁹ A rendészet témájához szorosan kapcsolódó műve, a *Néhány szó a honi közbátorságról*¹⁰ címmel 1838-ban magyar nyelven jelent meg, amely jelzi a személy bátorságát, és a reformkor eredményeit is egyben. Első részében a „vétkezés előre megakadályozásáról”, azaz a bűnmegelőzésről ír. Ennek érdekében szükségesnek látta, hogy a bűnelkövetőknek „fészke”, rejtekhelye ne legyen, rendelkezzenek a bűn-

³ <http://2010-2014.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/agrargazdasagert-felelos-allamtitkarsag/hirek/megemelt-allami-tamogatas-a-mezőorok-foglalkoztatásához> (2018. 11. 01.).

⁴ www.ksh.hu/docs/hun/hnk/hnk_2016.pdf (2018. 11. 01.).

⁵ Ismert, hogy voltak korábban is törekvések mezőőrség felállításra, de törvényi szintű szabályozás nem született. Ennek egyik példája az első erdélyi büntető törvénykönyv tervezetében lelhető fel: „A faluk elöljárói a köz strásalással, éjjeli vigyázók, mezők gondviselői, felállítására kötelesek lévén, ebbeli mulatásukért, a kár mentés felett megbüntetnek arestummal és testi sanyargatással.”

⁶ „Ezek a Hegy Bíróval minden kisebb hegyre egy, *nagyobb hegyre két hegy öröket rendellyenek*, és ezek mindnyájan az Uraságh Cancellariájában meghiteltesenek, kik is minden rendetlenséget, és a Hegyen elő adandó meg károsítást eltavoztatni, és minden üdejeket leg inkább a Hegy őrzők a Szőlőknek vigyazásában eltölteni oly annyira kötelesek lesznek, hogy gondatlanságok által történt megkárosítást, és meg esett Pintze feltörést a Gazdáknak megteríteni kötelesek lesznek, hogy pedig elegendő élelmek és magok szükségekhez képest lehessen, a tartásokra szükséges fizetés ki fog adatni, melyet is az alul írt mod szerént mindegyik ki nyerni fog, és valamint ezen Hegy Törvény tagjainak föl állittasaval minden rendben lévő Szőlős Gazda mint Szölleiben, mint az ottan lévő Pintzéjében telles bátorságba fog tétetődni, ugy mind személy válogatás nélkül, és minden Szőlős Gazda a Hegy Tanátsnak ki rendelt fizetésére járulni köteles lészen, a véget tehát.” Forrás: A bátaszéki uradalom „Különös Hegytörvénye” 1809-ből.

⁷ Koi (2013) 11–42.

⁸ 1837. szeptember 7-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

⁹ Például: Zsoldos (1842)

¹⁰ Zsoldos (1838) 100.

cselekmények bekövetkezését megelőző rendőrséggel, továbbá az orgazdák szigorú büntetésére van szükség. Itt felvet egy új gondolatot, mégpedig azt, hogy aki a közbátorság fenntartása során kárt szenved, azt kárpótolni kell egy közbátorsági alapból. Zsoldos szükségesnek tartotta egy polgári államban a rendőrség felállítását, amelyet külső és belső rendőrségre lehet felosztani, amelyek közül a belső rendőrség az, amely a városok és egyéb helységek belső közbátorságára felügyel, és amelyet a helyi lakosokra lehet bízni. Emellett szükségesnek érezte a mezei rendőrség felállítását. E szellemben született meg az 1840. évi IX. törvénycikk¹¹ a mezei rendőrségről, amelynek szabályairól 1843-ban szintén Zsoldos Ignác adott közre egy könyvet.¹² Ezzel a könyvével Zsoldos Ignác a mezei rendőrség népszerűsítésében, megismertetésében is részt vett. Így könyve elején tisztázta, kit is nevezünk mezei rendőrnek: „Azokat, kik a’ mezei gazdaságban a’ jó rendnek fenntartására ügyelnek.”

Az 1840. évi IX. törvénycikk azért is érdekes és fontos, mert ez az első „rendőrségi” törvényünk. Ebben az időszakban az ország gazdasága szinte teljesen mezőgazdasági jellegű volt, ezért is tartotta fontosnak Zsoldos Ignác és a törvény alkotói is, hogy az agrárgazdálkodás területén, (amelynek színtere a mező¹³) rend legyen. Ennek lényege, hogy akié a föld, az a terményt hazavihesse, de máséhoz ne nyúljon. Nagyon fontos része volt a törvénynek, hogy a kártétel jóvátételéről, és büntetéséről külön rendelkezik. Így azzal a károkozóval szemben, akivel másodszor is büntetést kell kiszabni, (ami akkor lehetett akár testi akár pénzbíró büntetés is) a bíró a következőket vette figyelembe:

- „a) A gondatlanságnak, negédességnek, vagy szántszándékos rosszakaratnak fokozatát, különösen pedig a vétségnek ismétlését.
- b) Az ipart és szorgalmat, mellyet a tulajdonos a károsított tárgyra s helyre fordított.
- c) A védelemnek biztosságát, mellyel a birtokos tulajdonát oltalmazhatni vélte.
- d) Terhesebb betudás mérlege találja az éjjel, mint nappal elkövetett kártét.”¹⁴

A törvény értelmében a mezei rendőrség nem egy intézmény volt, csak a szabad ég alatt, nyílt területen elkövetett kisebb súlyú károsítások törvény általi megbüntetéséről rendelkezett. A törvény a terményre, veteményeskertekre, vigyázó csőszökkel kiemelten foglalkozott. E szerint: „A ki az erdei-, mezei-, szőlőbeli- vagy tócsősz hivatalt kötelességében eljárása közben, vagy azért boszút állva, megveri, mint közfenyíték alá tartozó, a rendszerinti bíróság által, nem csak a gyógyítási költségeknek megtérítésében, úgy, a mennyire a megsértett élelmének keresésére ideiglen, vagy orvosolhatatlan csonkítás esetében örökre alkalmatlanná lett, ebből eredő károsodásának pótlásában, és 24-től 100 forintokig, folyó ezüst pénzt értve, terjedhető fájdalom-díjnak megadásában marasztal-

¹¹ 1840. évi IX. törvénycikk a mezei rendőrségről.

¹² Zsoldos (1843) 48.

¹³ 1. § Ezen törvény rendelkezése alá esnek a kertekben, szőlőkben, mindennemű ültetéseken és erdőkben, vetéseken, növényekben, réteken, nádlásokban, legelőmezőkön, méhesekben, nem különben országos, dülő- s vasutakon, hidakon és kőszénbányákon, turfa-téteken, valamint a temetőekben is elkövetett károsítások, szóval: a gazdálkodás s iparnak kívül fekvő tárgyait veszélyeztető cselekvések.

¹⁴ 1840. évi IX. törvénycikk a mezei rendőrségről. 2. §.

tassék, hanem azon felül vétsége fokozatához képest, a büntető-köztörvény rendelete szerint is fenyttesék meg.” A csőszök számára esküt írt elő amelynek szövegét a törvény rögzítette.

A törvény hatása¹⁵ később 1871-ben megalkotott gátőrségről szóló törvényben is előkerült. A törvény nevében a mezei rendőrség arra enged következtetni, hogy egy szervezetről szól, de a tartalmából egyértelműen kiderül, hogy a szabályozás egy intézményt rögzít, amely a szabad ég alatt elkövetet lopások, károsítások meggátlásáról, megbüntetéséről szól.

A történelmi fejlődés, a változások (az 1867-es kiegyezés új főhatalmi színteret hozott létre) és az iparosítás hatása a fenti törvény eróziójához vezetett, amely egy új mezőgazdasági, mezőrendőrségi törvény hiányát észlelte. Erre vonatkozó lépések 1885-ben megtörténtek, de 1889-ben az előterjesztést az akkori illetékes miniszter visszavonta. Az új törvény előterjesztő preambulumból megtudhatjuk, hogy „A mezőrendőrökről az 1885. évi 2357. számú belügyministeri rendelet intézkedik. A mezei hites rendőrszemélyzetről és mezei rendőri kihágásokról 1860. január 30-án bocsájtott ki rendelet, mely azonban az 1880:XXXVI. tc. 2. és 3. §-ával hatályon kívül helyeztetvén, szükséges volt arra, hogy az ország erdélyi részére és a polgárosodott magyar határőrvidék területére kiterjedőleg a fentebb említett belügyministeri rendelet kiadassék, mert ezen területekre nézve az 1849:IX. tc. hatálya nem terjed ki.”¹⁶

A fentiek ismeretében az újonnan 1890-ben beterveztett, és 1894-ben elfogadott törvény¹⁷ a következő fő területeket foglalta magában:

1. A földbirtok gazdasági használatáról
2. A legeltetésről
3. Az állattenyésztésről
4. A birtokhatár megjelöléseiről
5. A mezei dűlőutakról
6. A faiskolákról és fásításról
7. Kártékony állatok és növények irtásáról és a hasznos állatok oltalmazásáról
8. A hegyközségekről
9. *A mezei rendőrségről*
10. *Kihágások és büntetések*
11. Hatóságok és eljárás

A törvény tehát komplexen kezelte, szabályozta a mezőgazdaságban a birtokjogokat, a mezei közlekedést, a kártékony mezei állatok és növények pusztítását, a hasznos állatok, valamint a mezőgazdasági értékek védelmét, továbbá a hegyközséget és mezei rendőrséget szolgáló témaköröket. *A mezőőröket szolgálatban közbiztonsági közegnek tekintette, ezért szolgálatban rendőri csendőri joggal hatalmazta fel.* Igazolási, zálogba

¹⁵ „A gátőr ugyanazon szabályok szerint állittatik szolgálatba és ugyanazon bizonyítási képességgel és zálogolási joggal bír, mint az a mezei rendőrcsőszökre nézve az 1840: IX. tc. 9. szakaszában megállapítva van.”

¹⁶ 1894. évi XII. törvénycikk indokolása, a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

¹⁷ 1894. évi XII. törvénycikk a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

adási jogokkal ruházta fel, így például a tilosban legelésző állatokat behajthatta, a kóbor állatokat lelőhette. A mezőőr,¹⁸ az akkori pénznem szerint 60 koronaértéket meg nem haladó kihágás esetén hivatalból köteles volt intézkedni.

A törvény értelmében minden községnek kötelessége volt a határainak őrizet céljából esküt tett mezőőrt alkalmazni, illetve minden 100 holdnál több földtulajdonnal rendelkező egyén, valamint zárt, bekerített hely tulajdonosa tarthatott mezőőrt. A törvény szerint mezőőr lehetett az: „a ki magyar állampolgár, gondnokság vagy csőd alatt nem áll, büntett vagy vétség miatt vád alá helyezve vagy általában szabadságvesztés büntetés alatt nincs, bármely büntett vagy nyereségvágyból eredő vétség miatt elítélve nem volt, hivatalvesztésre szóló ítélet hatálya alatt nem áll, erkölcsi tekintetben kifogás alá nem esik és huszonnégyszáz évet betöltött. A felesketés megtagadható még oly elmebeli, testi vagy erkölcsi fogyatkozás esetén, a mely az illető egyént hivatása teljesítésére képtelenné teszi.”¹⁹ Érdekesség, hogy az akkori magyar valóság miatt, a mezőőrnek nem kellett írni-olvasni tudnia, de alkalmazásánál az írástudás előnyt jelentett. A későbbi gyakorlat szerint a főváros területét 4 mezőőri kerületre és 33 járásra osztották. A kerület élén felügyelő, míg a járások élén egy vagy több mezőőr állt. A mezőőröket fogópisztolyokkal és oldalkésekkel látták el. Szolgálatuk során együtt kellett működni a rendőrökkel, csendőrökkel.

Az 1894-es törvény az 1840-es törvény továbbfejlesztett²⁰ változata. Nevében is módosult, a mezei rendőrség mezőrendőrségre változott. A mezőrendőrnek az előző törvényhez képest bővültek a jogkörei.

A fenti szabályozás hosszú életűnek bizonyult, több háborút, forradalmat átélte. De a szocialista időkben, mint oly sok más régi szabályozást újragondolták. Ugyanakkor a jó kialakult szabályozást és annak gyakorlatát nem vetették el, így a 19/1968. (V. 21.) kormányrendelet biztosította a mezőőrök foglalkoztatását, erkölcsi, anyagi támogatását. Számukra a foglalkoztató által fizetett egyenruhát írt elő, szolgálati igazolvánnyal, jelvénnel látta el őket, illetve a hatósági közegeknek kijáró büntetőjogi védelmet garantálta számukra. Az előbb említett kormányrendelet, és a 36/1968 (IX. 26) MÉM rendelet alapján megalkották a Mezőőri Szolgálati Szabályzatot,²¹ amely konkrét útmutatást adott a mezőőri szolgálat ellátásához. Rögzítette a mezőőrökkel és szolgálataikkal kapcsolatos alábbi fő területeket:

1. A szabályzat hatályát.
2. A mezőőr foglalkoztatását. E szerint a mezőőr alkalmazásának feltétele volt, hogy betöltse a 18. életévét, és legyen lőfegyvertartási engedélye. A szellemi és testi fogyatékoság kizáró okként szerepelt. Továbbá a sorkatonai szolgálat letöltése kívánatos volt. A mezőőröket az állami gazdaságok, állami szervezetek,

¹⁸ Az előterjesztés ragaszkodott a mezőőri elnevezéshez, amelyet a következőkkel indokolt: „ország különböző vidékein divó különböző elnevezések, mint p. o. pásztor, csősz, kerülő stb. helyett, a melyeknek egyikét sem lehetett elfogadni, hanem olyan elnevezést kell használni, a mely az illető egyén közhatalósági jellegét is kifejezi”.

¹⁹ 1894. évi XII. törvénycikk a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről. 77. §.

²⁰ László (2008) 46–51.

²¹ Kozári (1970)

közszégi, városi tanácsok, mezőgazdasági és egyéb szövetkezetek alkalmazták. A mezőőri munka főállás volt, amelyhez hivatali esküt kellett tenni. Ugyanakkor erdész, vadőr egyes mezőrendőri feladatot elláthatott.

3. A mezőőri szolgálat ellátását. A szabályzat a mezőőr fő kötelességeként rögzítette, a „működési területén a mező és erdőgazdasági termékek, termények, felszerelések, létesítmények, az állat, vad és halállomány őrzését”.
4. A lőfegyvertartás és használata az egyenruha viselés szabályait. A mezőőrt sörtes szolgálati fegyverrel látták el. Egyenruhájuk zöld színű volt, amelyen szolgálati jelvényt kellett hordaniuk.
5. A mezőőr felszerelését.
6. A mezőőr őrzési feladatait.
7. Lőfegyverhasználatát az őrzés során. A mezőőr fegyverhasználatát a szabályzat részletesen taglalta.
8. Mezőőrök felelősségét és védelmét.
9. Mezőőrök felügyeletét.
10. Büntetteket és szabálysértéseket.

A szocializmusban a tulajdon védelme kiemelt, fokozott védelmet kapott, ami a mezőgazdasági területeken is jól kitapintható. A mezőőrök megfelelő eszközökkel, jogszabályi támogatottsággal rendelkeztek, hogy szolgálatukat a társadalmi elvárásoknak megfelelően teljesítsék. Különösen fontos volt olyan időszakban és közegben, ahol a közösből való lopást bocsánatos bűnnek tartották, így a mező őrei nem számíthattak túl nagy népszerűsége a falvak határaitban.

Természetesen az egypártrendszer időszakában nem beszélhetünk önkormányzati rendészetről, azonban a mezőőrökre vonatkozó szabályozás, függetlenül attól, hogy 1950 és 1968 között négy alkalommal is módosult, egy rövid ideig tartó kétéves időszakot kivéve, alapvetően a dualizmus kori mintán nyugodott. Ezen kijelentés alatt az értendő, hogy a mezőőrök:

- települési vagy gazdálkodó szervezet alkalmazásában álltak;
- a település által foglalkoztatott mezőőrök működését kötelezően fizetendő mezőőri járulékból fedezték;
- fő feladatuk az általuk őrzött területeken a jogellenes magatartások esetén a jogszabályokban foglalt intézkedések megtétele;
- a mezőőrök feletti felügyeleti jog a mezőgazdasági minisztériumhoz, illetve annak illetékes szervéhez és a belügyminisztériumhoz tartozott.

A rendszerváltást követően a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény (a továbbiakban: Fbtv.) hatálybalépéséig a mezőgazdasági őrszolgálatról szóló 25/1980. (VI. 27.) MT rendelet volt alkalmazandó. A rendszerváltást követően a szabályozás sok tekintetben hasonló volt a jelenlegi jogszabályhoz azzal a különbséggel, hogy mezőőrt nemcsak önkormányzat alkalmazhatott, hanem más szervezet is, illetve megszűnt a települések mezőőri járú-

lék kivetési joga, amely majd 100 éven keresztül a mezőőrsegek működésének alapját képezte.²²

A hatályos szabályozás összefoglalása

A mezei őrszolgálatokra vonatkozó alapvető szabályokat a már említett Fbtv. határozza meg. A mezei őrszolgálatok létrehozása a települési önkormányzat önként vállalt feladata, ami a települési önkormányzat a közigazgatási területéhez tartozó termőföldek – ide nem értve az erdőt, a halastavat – őrzésében, védelmében ölt testet. A szervezet működésének egyik legjellemzőbb specialitása a finanszírozás, ugyanis a mezei őrszolgálatok működtetéséhez az állam hozzájárul, illetve az önkormányzat jogosult mezőőri járulékot megállapítani a földhasználók részére.²³ A mezőőri járulék összegének meghatározása a települési önkormányzat rendeletében kell hogy történjen²⁴ és rendszerint a földhasználó által használt földterület hektárjai után kell megfizetni azt. Az állami hozzájárulás mértéke az őrszolgálat megalakítási, a belépő mezőőr felszerelésével kapcsolatos költségeinek 50%-a, de mezőőrönként legfeljebb ötszázezer forint, és az őrszolgálat fenntartásával és működésével kapcsolatban felmerülő költségek 50%-a, de legfeljebb kilencvenezer forint/fő/hó.²⁵ Az ismertetett finanszírozási szabályok teszik lehetővé a kisebb települések számára is a mezőőrök alkalmazását, így önkormányzati rendészeti szerv működtetését is.

A mezei őrszolgálatok által foglalkoztatott mezőőr a termőföldek őrzését, valamint a termőföldön lévő, illetve ahhoz tartozó termények és termékek, felszerelések, eszközök, haszonállatok, továbbá mezőgazdasági építmények, földmérési jelek vagyoni védelmét ellátó személy.²⁶ A mezőőr számára az Fbtv. előírja, hogy²⁷ a) azon járművel szemben, amelyről alaposan feltételezhető, hogy a működési területéről származó jogellenesen szerzett szállítmány van, illetve azzal a személlyel szemben, aki a nála vagy az általa használt járművön levő szállítmány megszerzésének jogszerűségét nem valószínűsíti jogosult és köteles az Erftv-ben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazására. b) A működési területén jogosult és köteles a jogtalanul legeltetett, illetőleg felügyelet nélkül talált állatot a tulajdonosnak átadni. c) A hatáskörébe nem tartozó bűncselekmény vagy szabálysértés esetén a rendőrséget vagy más szervet haladéktalanul értesíteni, eljárást kezdeményezni.

A mezőőr feladatait törvény határozza meg, azonban a feladatok ellátását az önkormányzat utasításai szerint végzi.²⁸ A mezőőr működésének szakmai felügyelete

²² A mezőgazdasági őrszolgálatról szóló 25/1980. (VI. 27.) MT rendelet 4. §.

²³ Fbtv. 19. § bekezdés.

²⁴ Fbtv. 19. § (1) bekezdés.

²⁵ A mezei őrszolgálat megalakításához, fenntartásához és működéséhez nyújtandó állami hozzájárulás igénybevételének rendjéről és feltételeiről szóló 64/2009. (V. 22.) FVM-PM együttes rendelet.

²⁶ Fbtv. 20. § (1) bekezdés.

²⁷ Fbtv. 23. §.

²⁸ Fbtv. 20. § (1) bekezdés.

egyrésről a járási hivatalhoz (mezőgazdasági szakigazgatási szerv), másrésről a rendőrséghez tartozik.²⁹

A mezőőr számára mind az Fbtv.,³⁰ mind a hatályos szabálysértési törvényünk (a továbbiakban: Sztv.)³¹ lehetőséget biztosít egyes szabálysértési tényállások megvalósítása esetén szabálysértési bírság kiszabására. Érdeemes áttekinteni, hogy mely szabálysértési tényállások esetén biztosítja az Sztv. a mezőőr számára helyszíni bírság kiszabását:

1. tulajdon elleni szabálysértés,³²
2. fémkereső műszer jogellenes használata,³³
3. veszélyeztetés kutyával,³⁴
4. köztisztasági szabálysértés,³⁵
5. vadászati, halászati, legeltetési tilalom megszegése,³⁶
6. mezei szabálysértés,³⁷
7. felhívással szembeni engedetlenség,³⁸
8. vízszennyezés.³⁹

A mezőőr képzését, illetve továbbképzését a járási hivatal végzi. A vizsgát és esküt tett mezőőr formaruhában, szolgálati igazolvánnyal és jelvénnel látja el munkáját.⁴⁰

Az elvégzett kutatás módszertana

Jelen kutatásban támaszkodtunk az általunk a közelmúltban elvégzett általános önkormányzati rendészeti kutatások eredményeire, annak megállapításait és eredményeit kiindulási alapként használtuk.⁴¹ A mezőőrségek működésének elemzését egyrészt primer kutatás keretében a mezőőrség vezetőivel, irányítóival, mezőőreivel, illetve a mezőőrség munkájában kompetens más személyekkel (polgármester, jegyző, rendőri vezető) folytatott interjúk és kérdőíves kutatást végeztünk, másrészt szekunder kutatás keretében a mezőőrségek működésére vonatkozó szabályozók, jogtörténeti és szakmai tanulmányok, valamint a rendelkezésre álló adatok, statisztikák feldolgozását végeztük el. Strukturálatlan interjút mindösszesen 13 fővel készítettünk, akik közül 1 fő mezőőrségi társulás vezetője, 2 fő mezőőr, 5 fő jegyző, 2 fő polgármester, 3 fő rendőri

²⁹ Fbtv. 21. § (1) bekezdés.

³⁰ Fbtv. 23. § (3a) bekezdés.

³¹ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szt.) 39. § (2) bekezdés i) pont.

³² Szt. 177. § (4) bekezdés.

³³ Szt. 187/A. § (2) bekezdés.

³⁴ Szt. 193. § (3) bekezdés.

³⁵ Szt. 196. § (3) bekezdés.

³⁶ Szt. 215. § (2) bekezdés.

³⁷ Szt. 241. § (2) bekezdés.

³⁸ Szt. 244. §.

³⁹ Szt. 245. § (2) bekezdés.

⁴⁰ A mezőőrök és hegyőrök szolgálati viszonyáról szóló 29/1998. (IV. 30.) FM rendelet.

⁴¹ Lásd például: Bacskárdi-Christián (2017)

vezető (őrsparancsnok, kapitány, megyei főkapitány). Az interjúkra 2017–2018 években került sor.

A kutatás hipotézisei

1. Az önkormányzatok számára a mezőőrsegek működtetéséhez nélkülözhetetlen az állami támogatás, és az állami támogatás katalizáló szerepet tölt be a mezőőrsegek létrehozásáról való döntés meghozatalakor.
2. A mezőőrség számára rendelkezésre álló hatáskörök és eszközök elégségesek a feladataik ellátáshoz.
3. A mezőőrség feletti felügyeleti rendszer felülvizsgálatra szorul.
4. A 10 000 fő alatti településeken a mezőőrök tevékenysége túlmutat a mezőőrök számára a jogszabályokban előírt feladatokon.
5. A mezőőrök alkalmazása hozzájárul a település közbiztonságának növeléséhez.
6. Az önkormányzatok számára problémát jelent a mezőőrök toborzása.
7. A mezőőrök képzettsége alacsony, a továbbképzés színvonalát javítani szükséges.
8. A mezei őrszolgálatok problémamentesen együtt tudnak működni más önkormányzati rendészeti szervekkel, a rendőrséggel, a polgárőrséggel és a magánbiztonsági szolgáltatókkal.

Mezei őrszolgálatok helye az önkormányzati rendészetben

Hazánkban önkormányzati rendészeti szervezet alapvetően öt különböző önkormányzati rendészeti szervtípusra építhető:

1. közterület-felügyelet,
2. mezei őrszolgálat,
3. önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat,
4. (jogosult) erdészeti szakszemélyzet,
5. halászati őrség.

Kutatásaink alapján a közterület-felügyeleten és a mezei őrszolgálatokon túl a többi önkormányzati rendészeti szervtípus csak marginális szerepet tölt be az önkormányzatok rendészeti jogalkalmazásában, azaz a hazai önkormányzati rendészet két meghatározó lábán áll: a települések belterületének önkormányzati rendészete, a közterület-felügyelet és a külterületek önkormányzati rendészetei a mezei őrszolgálat. Sajnos arról pontos számadattal nem rendelkezünk, hogy hány közterület-felügyelet és mezei őrszolgálat működik hazánkban, azonban az ORFK 2017-es rendelkezésre bocsátott számadatai tanulságos adatokkal szolgáltak.

2013-ban 390 önkormányzat mindösszesen 671 mezőőrt alkalmazott, míg 2017-ben a mezőőrök száma az ORFK közlése⁴² szerint már 843 fő volt, amely több mint 25%-os

⁴² ORFK Rendészeti Főigazgatóság hivatalos írásbeli tájékoztatása 2017. év adatairól.

növekedésnek felel meg.⁴³ Egy tanulságos összehasonlítást érdemes tenni a közterület-felügyelők és mezőőrök létszáma tekintetében. Kutatásunk számadataiból tudjuk, hogy Budapesten (fővárosi önkormányzat és a kerületek összesen) hozzávetőlegesen 750 közterület-felügyelő dolgozik az országos 1750 fős közterület-felügyelői létszámból.⁴⁴ A mezei őrszolgálatok tipikusan a vidék rendészetét képviselik, ezért ha össze akarjuk hasonlítani a mezei őrkök számát a közterület-felügyelők számával, érdemes Budapestet külön kezelni. Budapest nélkül a közterület-felügyelők létszáma, mintegy 1000, míg a mezőőrök létszáma, csaknem 850. Ez azt jelenti, hogy *a vidéken majdnem ugyanannyi mezőőr teljesít szolgálatot, mint közterület-felügyelő, azaz nyugodtan állíthatjuk, hogy a mezei őrszolgálatok jelentősége megegyezik a közterület-felügyelők jelentőségével.*

Nagy különbség a két önkormányzati rendészeti szervezet tevékenysége között, hogy a közterület-felügyelők munkája sokkal jobban előtérben van, mint a mezőőrségeké. Ezt az állításunkat erősíti a médiapercepció vizsgálatunk, amelyben kimutattuk, hogy 2016-ban az általunk vizsgált megyei sajtótermékekben 93 önkormányzati rendészeti tevékenység közül csak 13-ban jelent meg mezőőri tevékenység és a vizsgált országos sajtóban egyáltalán nem kerültek szóba a mezőőrök, azaz a mezőőri szolgálat működése nem igazán üti meg sem a megyei, sem az országos sajtóorgánumok ingerküszöbét.

A mezei őrszolgálatok finanszírozása

A mezei őrszolgálatok finanszírozási háttere unikálisnak tekinthető az önkormányzati rendészeti jog területén, ugyanis az nem kizárólag az önkormányzat helyi adóbevételeiből történik, hanem állami támogatásból és egy speciális adó jellegű bevételből, a mezőőri járulékból. Azonban nem teljesen világos az, hogy elegendő-e ez a plusz finanszírozás egy önkormányzatnak, hogy létrehozza, majd fenntartsa a mezei őrszolgálatot. Minden bizonnyal jelentősen több mezei őrszolgálat működne magasabb normatív finanszírozás esetén.

A kutatásunk során mindenesetre a megkérdezett mezei őrszolgálatok és önkormányzati vezetők egyöntetű véleménye az volt, hogy a mezőőri járulék és az állami támogatás kiemelt jelentőségű a mezei őrszolgálatok finanszírozásában. Az állami és a mezőőri járulék finanszírozás nélkül azonban több, főleg szerényebb helyi adóbevételekkel rendelkező település nem tartaná fenn a mezőőri szervezetrendszerét, és ezen települések részéről hangzott el az is, hogy elégedetlenek az állami finanszírozás nagyságrendjével, összegével. Az állami finanszírozás esetleges növelése a mezei őrszolgálatokra fordított helyi adóbevételek arányát csökkentené vagy esetlegesen ebből a megnövelt állami támogatásból a mezőőrök számát emelnék, hiszen számos önkormányzat – különösen

⁴³ Ugyanezen időszak alatt Franciaországban az önkormányzati rendőrök létszáma „csak” 16%-kal, 27 259 főről 31 753 főre nőtt, azaz a mezőőrök számának növekedési üteme kétségkívül figyelemre méltó. Lásd: Bacsárdi (2018) 267.

⁴⁴ ORFK Rendészeti Főigazgatóság hivatalos írásbeli tájékoztatása 2017. évről.

Kelet-Magyarországon – még az állami támogatást is figyelembe véve sem engedheti meg magának mezei őrszolgálat létrehozását vagy egyetlen mezőőr alkalmazását sem.

További fontos kérdés, hogy mennyiben okoz nehézséget a mezőőri járulék behajtása a települési önkormányzatok számára. Bizonyos önkormányzatok az irreális dokumentációs kötelezettség, ügyviteli költségek okán sem látja értelmét bevezetni és beszedni a mezőőri járulékot. A megkérdezett önkormányzatok túlnyomó többsége, ahol bevezették ezt a helyi közterhet, nem számolt be nehézségről a mezőőri járulék behajtása területén. Általában azon települések esetén, ahol a gazdák elégedettek a mezei őrszolgálattal, ott a mezőőri járulék behajtása nem okoz gondot, azaz a lakosok, földhasználók bizonyára felismerték, hogy a mezei őrszolgálat által nyújtott közszolgáltatás hasznos számukra.

A mezei őrszolgálat személyi állománya

A mezőőrök személyi állománya a kutatásunk szerint egyrészt a rendészeti tapasztalat nélkül, mezőgazdasági és erdészeti ágazatból, másrészt rendészet, honvédelem területéről (például leszerelt, nyugalmazott katona, rendőr) érkezik a mezei őrszolgálat-hoz. Az interjúalanyok által közölt információk egybevágóak a korábbi kutatásunkkal, ugyanis ott is megállapítást nyert, hogy a közterület-felügyelők jelentős része rendészeti tapasztalatok nélkül kerül az önkormányzati rendészeti szervezetbe.

A mezőőrök toborzása, ellentétben a közterület-felügyelők toborzásával, többnyire nem okoz gondot az önkormányzatoknak, aminek az oka az lehet, hogy a közterület-felügyelővel összehasonlítva, kevésbé szigorúak a képzési és képzettségi feltételek.⁴⁵ Az alkalmazott mezőőrök mezei őrszolgálat szervezetében való megtartása sem okoz problémát, a megkérdezett önkormányzati vezetők nem számoltak be számottevő fluktuációról. Ugyanakkor azt is érdemes megemlíteni, hogy a mezőőrök rugalmas munka-beosztása lehetővé teszi másodállás vállalását, kiegészítve a nem túl magas béreket.

A megyei fővárosi kormányhivatalok által felkért képzőintézményekben elvégzett egyhetes képzésen szinte képtelenség átfogó, érdemi ismereteket átadni büntetőjogi, szabálysértési, mezőgazdasági, vadászati stb. témakörök mindegyikében. Azonban a munkájukat megkezdő mezőőrök ilyen formában történő képzése legalább megoldott, azonban a megkérdezettek elégtelennek érzik a mezőőrök továbbképzési lehetőségeit. Majdnem minden interjúalany arról számolt be, hogy jóval több továbbképzés kellene, és sokan szükségesnek tartanák az egységes rendészeti képzés megszervezését, például annak érdekében is, hogy a közterület-felügyelői és mezőőri feladatellátás jobban összehangolható legyen.⁴⁶

⁴⁵ Lásd: a mezőőrök és a hegyőrök szolgálati viszonyáról szóló 29/1998. (IV. 30.) FM rendelet.

⁴⁶ Ez szintén rímél a korábbi kutatásunkra, ahol a meghatározó önkormányzati rendészetek vezetői szintén elégségesnek érezték a közterület-felügyelők belépő tudását, de elégtelennek a közterület-felügyelők továbbképzési lehetőségeit.

A mezőőrök tevékenysége

Az Fbtv. elég szűkszavúan, a termőföldek őrzésében, a termőföldön lévő, illetve ahhoz tartozó termények és termékek, felszerelések, eszközök, használatok, továbbá mezőgazdasági építmények, földmérési jelek vagyónvédelmében határozza meg a mezőőr feladatát. Az előbbieket miatt a kutatásunkban kiemelt hangsúlyt kapott annak vizsgálata, hogy ténylegesen milyen feladattal bízzák meg az önkormányzatok a mezőőröket. Az interjúk alapján az alábbi feladatok merültek fel:

1. járőri tevékenység ellátása,
2. termény és falopások, illegális hulladéklerakás megakadályozása,
3. külterületen elhelyezett vadkamerák felvételeinek megfigyelése,
4. gazdákkal való kapcsolattartás, gazdák közötti viták megoldásában közreműködés,
5. a határban lévő rendellenességek helyreállítása (például külterületi utak állapotromlása esetén jelzés az önkormányzatnak, átereszek, átjárók karbantartási szükséglet jelzése),
6. külterületi, lezárt utak sorompóinak ellenőrzése, karbantartása,
7. télen szociális segítségnyújtás,
8. seregélyriasztás,
9. dűlőfelújításban, fásításban való részvétel,
10. gépjárművezetői feladatok,
11. önkormányzati rendezvények lebonyolításában segítségnyújtás.

Nyilvánvaló, hogy a fenti felsorolás nem teljes körű, azonban jól mutatja, hogy a mezőőri feladatellátás milyen sokrétű. A mezőőr rendelkezik a külterületeken a helyismerettel, ők az önkormányzat külterületein „a szem és fül”, így nem véletlen, hogy olyan feladatok ellátásában is közreműködhetnek, mint a szociális segítségnyújtás.

Ami szembetűnő, hogy az interjúalanyok a hatósági tevékenységre utaló feladatokat nem neveztek meg. A felsorolt mezőőri feladatok egy része bűnmegelőzési célzatú, míg a többi tevékenység inkább egyfajta „külterületi gondnoki” tevékenység ellátására utal. Ezen információk birtokában nem is meglepő, hogy a kutatásban részt vevők mindegyike úgy nyilatkozott, hogy a mezőőr számára elegendő hatáskört biztosítanak a jogszabályok a feladatuk ellátásához és a feladatellátásuk során nem kellett kényszerintézkedést vagy kényszerítő eszköz alkalmazásához folyamodni.

Itt érdemes kutatásunk eredményeit összevetni az ORFK által közölt adatokkal, összehasonlítani a közterület-felügyelők feladatellátását a mezőőrökével. Nyilvánvaló, hogy egy közterület-felügyelővel, akinek működési köre egy település belterülete, sokkal többször találkozik egy átlagos állampolgár, mint a külterületeken szolgálatot teljesítő mezőőrrel. Így nem véletlen, hogy nagyságrendekkel több közigazgatási feljelentést (21 904 db közterület-felügyelői szemben a 403 mezőőri feljelentéssel), büntető feljelentést (177 db közterület-felügyelői szemben a 15 mezőőri feljelentéssel), szabálysértési feljelentést (45 945 db közterület-felügyelői szemben a 305 mezőőri fel-

jelentéssel) tettek a közterület-felügyelők. Szemléletes a helyszíni bírság különbözősége is, hiszen a mezőőrök 2017-ben mindössze 5 885 000 Ft helyszíni bírságot szabtak ki, míg a közterület-felügyelők 2 471 853 000 Ft értékben bírságoltak (420-szoros különbség) és a mezőőri bírság csak 93 személyt, míg a közterület-felügyelői 138 967 személyt érintett (1,494-szeres különbség).⁴⁷ Azonban az előállítások számát tekintve, már nem láthatunk ilyen nagyságrendű eltérést a két önkormányzati rendészeti szervtípus között: a közterület-felügyelők 57 esetben, míg a mezőőrök 6 esetben alkalmaztak ilyen intézkedést. Érdekes és tanulságos adat a visszatartások számának alakulása, ugyanis a mezőőrök 304 alkalommal éltek ezen intézkedéssel, szemben a közterület-felügyelők 140 alkalommal foganasított ezen intézkedésével. Ez azt is jelenti, hogy a mezőőrök nem ritkán kerülnek olyan helyzetbe, amikor jogsértő személy visszatartását kell foganasítaniuk.

Összevetve az interjúk eredményét és az ORFK által közölt adatokat egyértelmű, hogy a mezőőrök tevékenysége, ellentétben a közterület-felügyelő tevékenységével, tipikusan nem hatósági, hanem szolgáltató jellegű. A szolgáltató jelleg egyrészt közbiztonsági-bűnmegelőzési szolgáltatás nyújtásában, másrészt nem tipizálható önkormányzati szolgáltatások nyújtásában ölt testet.

A mezei őrszolgálat felügyelete

Korábbi kutatásainkban már kiemelt problémaként definiáltuk, hogy az önkormányzati rendészeti szerveknek nincs egységes felügyelete.⁴⁸ A mezei őrszolgálatok szakmai felügyelete egyrésztől a rendőrséghez,⁴⁹ másrésztől a járási hivatalhoz⁵⁰ mint mezőgazdasági szakigazgatási szervhez tartozik, azonban ezen osztott felügyelet hatékonyságáról információkkal nem rendelkezünk.

Az előbbieket miatt a kutatásban külön rákérdeztünk a mezei őrszolgálatok szakmai felügyeletének gyakorlati megvalósulására. Az elvégzett interjúkutatás alapján egyes összkép rajzolódott ki. A megkérdezett végrehajtásban dolgozó mezőőrök általában elégedettek a felügyeleti rendszerrel, a vezetőkrol azonban ez nem mondható el. Egyes vezetők, kevesellték a képzéseket, továbbképzéseket, érdemi felügyeleti intézkedést pedig egyáltalán nem tapasztaltak.⁵¹ Az interjúk alapján a szakmai továbbképzések színvonala és száma megynként eltérő lehet, így a vezetői elégedettség is nagyban függ attól, hogy melyik megyében található a mezei őrszolgálat. A felügyeleti tevékenység sokkal egyszerűbb akkor, amennyiben egy szervezet működése kézzelfogható, hatósági döntésekben manifesztálódik. Az előzőekben azonban kimutattuk,

⁴⁷ ORFK Rendészeti Főigazgatóság hivatalos írásbeli tájékoztatása 2017. évről.

⁴⁸ Bacársárdi-Christián (2017)

⁴⁹ A Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet 12. § (3) bekezdés h) pont.

⁵⁰ Fbtv. 21. §.

⁵¹ Ez nem meglepő annak fényében, hogy a mezei őrszolgálatnak érdemi törvényessége felügyelete nincsen.

hogy a mezei őrszolgálatok működésének csak egy részét érinti a hatósági tevékenység, így a felügyelt és felügyeleti szerv érintkezési pontjai szükségképpen korlátozottabbak.

A mezei őrszolgálatok együttműködése más rendészeti szervekkel

A mezei őrszolgálatok legfontosabb partnere a rendőrség. Az interjúalanyok mindegyike jó szakmai kapcsolatról számolt be a rendőrséggel és megállapítható volt, hogy a rendőrség is számít a mezei őrszolgálatokra. Ennek oka az, hogy a külterületeken a mezőőröknek van nagyobb helyismerete, speciális tudása, illetve sokszor csak a mezőőrök rendelkeznek azokkal a gépjárművekkel, amelyekkel egy-egy külterületi helyet meg lehet közelíteni. Néhány esetben azonban kritikai jelleggel megjegyezték interjúalanyaiknak, hogy a mezei őrszolgálatról a rendőrség felé való információáramlás jó, azonban ellentétes irányban, azaz a rendőrségtől a mezei őrszolgálat felé való információáramlás nem igazán működik. Az előbbieket miatt javaslatként fogalmazták meg egyes mezőőrök, hogy érdemes lenne az információáramlás hatékonyságának javítására egy közös kommunikációs platformot létrehozni.

A rendőrségen túl a mezei őrszolgálatok kapcsolatot tartanak az önkormányzati rendészet másik lábával, a közterület-felügyelettel, a hivatásos és önkormányzati tűzoltósággal, a polgárőrséggel és a szociális szolgáltatást nyújtókkal is.

A rendőrség és a településvezetők egyformán hangsúlyozták, hogy a mezőőrségek fenntartása nagymértékben csökkenti külterületi szabálysértéseket, bűncselekményeket. A mezőőrsők működése, járőrszolgálatuk magában jelentős visszatartó erővel bír a szabályszegő magatartásokat elkövetni szándékozók számára.

A polgárőrséggel történő együttműködés tapasztalatai vegyes képet mutatnak, de alapvetően pozitív visszacsatolások érkeztek.

A hipotézisek értékelése

- Az önkormányzatok számára a mezőőrségek működtetéséhez nélkülözhetetlen az állami támogatás, és az állami támogatás katalizáló szerepet tölt be a mezőőrségek létrehozásáról való döntés meghozatalakor.
- A hipotézis részben tekinthető elfogadottnak, ugyanis több település, nyilvánvalóan a tehetősebbek, állami támogatás nélkül is fenntartanak a mezőőrségeket, az azonban egyértelműen bizonyítást nyert, hogy az állami támogatás katalizáló szerepet tölt be a mezőőrségek létrehozásáról való döntés meghozatalakor. Megállapítható, hogy a mezőőrségek jelentős erősödését idézné elő a magasabb normatív állami finanszírozás.
- A mezőőrség számára rendelkezésre álló hatáskörök és eszközök elégségesek a feladataik ellátáshoz.
- A hipotézis elfogadottnak tekinthető. Nem merül fel olyan adat, információ, amely arra utalna, hogy a mezőőrségek hatáskörét és eszközeit bővíteni kellene.
- A mezőőrség feletti felügyeleti rendszert felül kell vizsgálni.

- A hipotézis további vizsgálatra szorul. Az biztos, hogy a mezőőrségek kettős szakmai felügyelete változatos képet mutat, azonban a szakmai felügyeleti tevékenység hatékonyságát célszerű tovább vizsgálni.
- A 10 ezer fő alatti településeken a mezőőrök tevékenysége túlmutat az örök számára a jogszabályokban előírt feladatokon.
- A hipotézis részben tekinthető elfogadottnak. A mezőőrök számtalan olyan feladatot látnak el nem hatósági jogkörben, hanem szolgáltatást nyújtóként, amely feladatokat jogszabály nem utal hatáskörükbe, és ez igaz nemcsak a 10 ezer fő alatti, hanem az összes kutatás tárgyát képező önkormányzatra egyaránt.
- A mezőőrök alkalmazása hozzájárul a település közbiztonságának növeléséhez.
- A hipotézis elfogadottnak tekinthető. A mezőőri tevékenység nagymértékben járul hozzá a külterületeken a bűnmegelőzéshez és ezáltal a közbiztonság növeléséhez.
- Az önkormányzatok számára problémát jelent a mezőőrök toborzása.
- A hipotézis nem tekinthető elfogadottnak. Ellentétben a közterület-felügyelők toborzásával, a mezőőrök toborzása nem ütközik nagyobb problémába, nehézségbe.
- A mezőőrök képzettsége alacsony, a továbbképzés színvonalát javítani szükséges.
- A hipotézis részben tekinthető elfogadottnak. A kutatás során nem volt kimutatható, hogy probléma lenne a mezőőrök képzettségével, azonban több és jobb minőségű továbbképzésre lenne szükség.
- A mezei őrszolgálatok problémamentesen együtt tudnak működni más önkormányzati rendészeti szervekkel, a rendőrséggel, a polgárőrséggel és a magánbiztonsági szolgáltatókkal.
- A hipotézis elfogadottnak tekinthető, ugyanis az együttműködés vonatkozásában csak olyan kisebb problémákról adtak számot az interjúalanyok, amelyek alapjaiban a jó együttműködést nem befolyásolták.

Összegzés

Támaszkodva az önkormányzati rendészeti kutatásaink eddigi részeredményeire is, most első alkalommal került sor átfogó jelleggel a mezei őrszolgálatok tevékenységének vizsgálatára, hiszen ez eddig jórészt az ismeretlenség homályában maradt, mind az állampolgárok, mind a szakma számára. Jelen kutatásunk eredményeként egy kevésbé hatósági jellegű, szolgáltató önkormányzati rendészeti szervtípus képe rajzolódott ki. Ez a kép gyakorlatilag inverze a másik domináns önkormányzati rendészeti szervtípusnak, a közterület-felügyeletnek, amelynél a hatósági jelleg dominál a szolgáltató jelleggel szemben. A mezei őrszolgálatok különösen fontos szerepet töltenek be a vidék biztonságában, a települések külterületeinek védelmében.

A mezei rendőrség utódszerveként a mezei őrszolgálat számos ponton magán viseli a történelmi előzményeket. A mai mezőőri szolgálat és annak szabályozása több hasonlóságot is mutat korábbi csőszök tevékenységével (lásd például a sörétes löfegyver

alkalmazását napjainkig). A mezei őrszolgálatok állam által történő kiegészítő finanszírozási háttere és a vidéki önkormányzatok sajátos külterületi közbiztonsággal és közszolgáltatásokkal kapcsolatos igényei együttesen a mezőőrök számának dinamikus emelkedéséhez vezettek, így megerősítve az önkormányzati rendészet vidéki bázisát. Meggyőződésünk szerint a jelenlegi mezőőri létszám többszöröse lenne hazánkban és komoly fejlődést eredményezne, ha az állam magasabb összegű normatív támogatást biztosítana a mezei őrszolgálatok működéséhez.

Egyértelműen kiderült az is a kutatásunkból, hogy a mezei őrszolgálatok léte és tevékenysége alapvetően hasznos, így a jelenlegi jogszabályi keretek mélyreható változtatása nem indokolt, leszámítva a vázolt problémák orvoslását. Az önkormányzati rendészeti szervezetek megerősítésének és egységesebb tételének érdekében azonban szükségesnek tűnik némi finomhangolás a részletszabályokban.

Meglátásunk szerint indokolt és szükséges a mezei őrszolgálatokat a közterület-felügyelet mellett fenntartani és fejleszteni, hiszen a két önkormányzati rendészeti szervtípus eltérő profilját, önkormányzati rendészetben betöltött szerepét kutatásunk szintén egyértelműen kimutatta.

A fentieket összegezve nem lennénk meglepve, ha a mezei őrszolgálatok számának további emelkedését látnánk a jövőben, ezzel tovább erősítve az önkormányzati rendészeti szervezetrendszerét.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bacsárdi József (2018): A francia önkormányzati rendészet összehasonlító elemzése. *Iustum Aequum Salutare*, XIV. évf. 2. sz.
- Bacsárdi József – Christián László (2017): Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet? In Christián László szerk: *Rendészettudományi Kutatások. A Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó.
- Koi Gyula (2013): *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája. Zsoldos Ignác (1803–1885), Récsi Emil (1822–1864), Concha Győző (1846–1933), Magyary Zoltán (1888–1945)*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem.
- Kozári János szerk. (1970) *Mezőőr kézikönyv*. Budapest, Mezőgazdasági Kiadó.
- László Zsuzsanna (2008): De Politia campestri – A mező rendőrség intézményéről. *Jogtörténeti Szemle*, 10. évf. 1. sz.
- Zsoldos Ignác (1842): *A mezei rendőrség főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely nyomán*. Pápa, Pápai Református Kollégium.
- Zsoldos Ignác (1838): *Néhány szó a honi közbátorságról*. Pest, Trattner-Károlyi.

Internetes források

- <http://2010-2014.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/agrargazdasagert-felelos-allamtitkarsag/hirek/megemelt-allami-tamogatas-a-mezoorok-foglalkoztatasa-hoz> (2018. 11. 01.)
- www.ksh.hu/docs/hun/hnk/hnk_2016.pdf (2018. 11. 01.)

Jogforrások

1840. évi IX. törvénycikk a mezei rendőrségről.

1894. évi XII. törvénycikk a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról.

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

25/1980. (VI. 27.) MT rendelet a mezőgazdasági őrszolgálatról.

329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről.

29/1998. (IV. 30.) FM rendelet a mezőőrök és hegyőrök szolgálati viszonyáról.

64/2009. (V. 22.) FVM-PM együttes rendelet a mezei őrszolgálat megalakításához, fenntartásához és működéséhez nyújtandó állami hozzájárulás igénybevételének rendjéről és feltételeiről.

ABSTRACT

From Field Police to Field Watch

BACSÁRDI József - CHRISTIÁN László - SALLAI János

In the Hungarian law enforcement history, the field police has utmost importance because Hungary's first police law was Act IX of 1840 about the field police. Under the later act of 1894, every village was obliged to use a field guard for the purpose of oversight of its borders; an individual who possessed more than 100 acres of land and an owner of closed or fenced space had the right to employ a field guard. The law institution of field police and field watch has been going through a long way since its foundation. After the decline in the 20th century, the law institution of field watch has started to revive. In this paper, for the first time in the Hungarian local governmental law enforcement researches, we review the function and work of the field watches as a part of the Hungarian local governmental law enforcement.

Keywords: local government, local governmental law enforcement, field watch, field guard